

Karlova Olena

Doctor of Economics Science, Professor

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**DETERMINE THE EFFECT OF RECREATIONAL FACILITIES ON
SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGION**

Annotation

Examines the modern problem of development of recreational complex Notes that need an effective mechanism to stimulate the activity of recreational facilities in urban areas. There is a need for the introduction of new priorities of development of regional recreational facilities. Therefore proposed to determine the influence of recreational facilities on socio-economic development of the region. It is proved that the scientific and reasonable incentive mechanism activity and recreational facilities will lead to growth of welfare of the population, improvement of demographic situation, increase financial revenues in the region.

Keywords: *recreation, region, development, quality services*

Карлова О. А.

д-р екон. наук, професор

Харківського національного університету імені О.М. Бекетова

**ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ НА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ**

Анотація

Досліджується сучасна проблема розвитку рекреаційного комплексу. Зазначається, що необхідний ефективний механізм стимулювання діяльності рекреаційних комплексів на міських територіях. Назріла потреба запровадження нових пріоритетів розвитку регіональних рекреаційних комплексів. У зв'язку з цим пропонуються визначити вплив рекреаційних комплексів на соціально-економічний розвиток регіону. Доводиться, що науково-обгрунтований механізм стимулювання діяльності рекреаційних комплексів призведе до зростання рівня добробуту населення, покращення демографічної ситуації, збільшення фінансових надходжень до бюджету регіону.

Ключові слова: *рекреація, регіон, розвиток, якість послуг*

Рекреаційний комплекс в Україні характеризується диспропорційністю розвитку. В окремих регіонах він знаходиться у кризовому стані. Це пов'язано з відсутністю інвестиційної підтримки, у першу чергу з боку держави, так як в межах вирішуються соціальні проблеми, високою вартістю послуг, нерозвиненістю мережі рекреаційних комплексів, особливостями менталітету [1]. Отже, виникає потреба у системних змінах в роботі рекреаційних комплексів особливо у контексті формування розвинутого ринкового сегменту рекреаційних послуг в системі інфраструктури регіону, міста, селища [2, с.75]. До останнього часу формування ефективного механізму стимулювання діяльності рекреаційних комплексів, їх вагомість для соціально-економічного розвитку регіону залишалася поза увагою спеціалістів. Виходячи з цього було визначено мету дослідження – розробка практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності функціонування рекреаційних комплексів регіону, а також дослідження впливу роботи даних комплексів на соціально-економічний розвиток регіону.

Вчені М. Прохорова [3, 4], С. Цьохла [5], стверджують, що для досягнення більш високого рівня регіонального розвитку необхідним є різносторонній моніторинг внутрішніх та зовнішніх регіональних процесів та прийняття на основі отриманих даних рішень, реалізація яких не суперечить політики розвитку регіону.

Формування сучасного українського суспільства вимагає дотримання та підвищення стандартів життя населення, що сприяє досягненню ряду позитивних соціально-економічних перетворень в регіоні та державі. Рекреаційні комплекси регіону по сукупних результатах своєї діяльності здатні сприяти досягненню таких перетворень, але значимість їх в дійсний час оцінена не належним чином. Про це свідчить низький рівень пропагування змістовного дозвілля та рекреаційної свідомості серед населення, недосконала нормативно-правова та методологічна база, ускладненість доступу до окремих рекреаційних послуг, незадовільна забезпеченість регіональних територій осередками рекреаційної діяльності та ін. Потреба сучасного регіону в рекреаційних

комплексах повинна бути підтримана розумінням їх ролі в активізації ділової активності, в створенні позитивного іміджу регіону, та як джерела позитивних соціально-економічних перетворень. Автор приймає визначення М. Прохорової [4, с. 638] поняття “рекреаційний комплекс”, як штучно створену господарську одиницю, що знаходиться на певній специфічній території, і надає комплекс послуг для задоволення рекреаційних потреб населення з метою отримання прибутку.

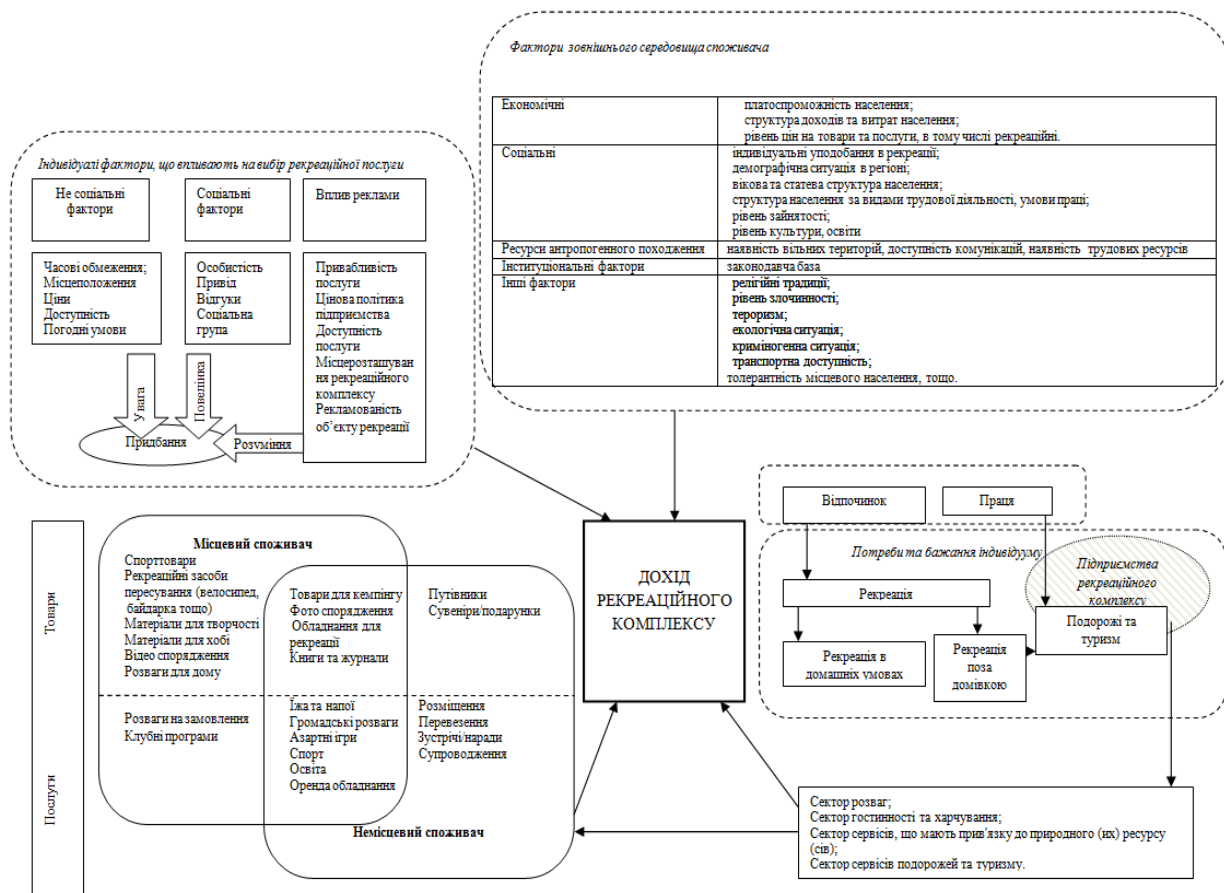

Рис. 1. Рекреаційний комплекс в соціально-економічній сфері розвитку регіону, авторська розробка

Відповідно до трактування рекреаційного комплексу в регіоні розкрито взаємозв'язки між його доходом, факторами які впливають на вибір рекреаційної послуги, та підприємствами, що надають рекреаційні послуги в регіоні і продають товари пов'язані з рекреаційною діяльністю індивідуумів місцевим та немісцевим споживачам (рис. 1).

Далі визначимо перспективи та напрями розвитку рекреаційних комплексів як осередку надання послуг населенню регіону і зробимо висновок, що ринок рекреаційних послуг та засади діяльності рекреаційних комплексів регіону в Україні подібні до розвитку рекреаційних комплексів країн з розвиненою економікою, тому можливим є опрацювання досвіду цих країн з метою проєкції прогресивних рішень на розвиток наших рекреаційних комплексів (табл.1).

Таблиця 1

Результати розвитку рекреаційних комплексів для регіону

Для населення	<ul style="list-style-type: none"> – підвищення якості послуг рекреаційних комплексів, стабільність їх вартості, відсутність завищеної тарифікації, доступність послуг для різних прошарків суспільства – соціальна підтримка малозабезпечених верств населення – стимулювання рекреаційної діяльності та змістовного проведення дозвілля серед населення регіону – підвищення соціальних стандартів проживання
Для бюджету та регіональних підрозділів управлінь	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення додаткових надходжень – оптимізація роботи сектору дозвілля, розваг та спорту в регіоні – формування прозорої системи підтримки підприємництва
Для рекреаційних комплексів	<ul style="list-style-type: none"> – стимулювання розвитку через зменшення податкового тиску, переформування цінової політики та примусове самофінансування – створення єдиної маркетингової політики та глобальної програми дій з просування регіонального рекреаційного продукту – підвищення внутрішньої конкурентоспроможності підприємств – формування потоку споживачів рекреаційних послуг з-за меж регіону

Проведена аналогія між досвідом, умовами організації та діяльності рекреаційних комплексів України і країн ближнього та дальнього зарубіжжя дозволяє виявити такі спільні риси, як наявність державних рекреаційних закладів та великого сектору комерційних рекреаційних закладів. За результатами дослідження виявлено, що в Україні спостерігаються тенденції розвитку рекреації, спільні з країнами Західної Європи, США, Канадою [6, 7]. Ці тенденції виражаються в наближенні місць відпочинку до центрів

рекреаційного попиту; формуванні систем короткочасного відпочинку городян; організації платних міні-парків, а також невеликих лісо-, луго-, гідропарків для активного всесезонного відпочинку на природі; створенні нових форм і видів відпочинку; скороченні сезонності функціонування рекреаційних комплексів, прагнення до цілорічної дії.

В результаті вивчення ринку рекреаційних послуг України виявлено основні зміни, що формують пріоритети розвитку регіональних рекреаційних комплексів. Зазначимо, що рекреаційна діяльність населення в Україні має тенденцію до глобалізації, нівелювання гендерних, культурних обмежень та розширення спектра рекреаційних послуг для всіх прошарків суспільства.

Сучасна проблема створення рекреаційних комплексів з метою задоволення рекреаційних потреб населення та отримання прибутку є особливо актуальною для підвищення соціальних та економічних стандартів життя населення в Україні. Окрім того, рекреаційний комплекс є осередком підвищення бізнес-активності для підприємств регіону, у сфері послуг виступає вагомим складовою інфраструктури міста [2, с. 77].

Одним із аспектів дослідження є питання визначення впливу рекреаційних комплексів на соціально-економічний розвиток регіону. З метою вирішення цього питання визначено основні співвідношення, що відображають вагу роботи рекреаційних комплексів у динамічному розвитку регіону, пропонується концептуальну модель, у якій рівень розвитку регіону визначається через рівень розвитку рекреаційних комплексів на його території за умови існуючих співвідношень з іншими галузями регіону (1):

$$S_{\lambda} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left(\frac{mK_{1i}}{\sum_{j=1}^m K_{ji}} \right) \quad (1)$$

Де

S_{λ} – індекс розвитку рекреаційних комплексів λ -регіону;

K_i – показник i -тої галузі;

K_{ji} – i -тий показник j галузі;

K_{1i} – показник рекреаційної галузі;

j – індекс рекреаційної галузі;

n – кількість галузей задіяних в розрахунках;

m – кількість показників, що задіяні в розрахунках.

Індекс S_λ приймає значення в діапазоні $[0;1]$. Пропонується ввести відрізки для визначення ваги індексу S_λ . Таким чином, $0-0,19$; $0,20-0,39$; $0,40-0,59$; $0,60-0,79$; $0,80-1$ – рамки значення індексу для надання оцінки розвитку регіональним рекреаційним комплексам. Відповідно, чим більше індекс наблизатиметься до значення 1, тим більшою буде вага результатів роботи рекреаційних комплексів у розвитку регіону.

Індекс 1 матиме регіон, де всі розрахункові показники досягли свого максимуму, що в реальному житті відобразить негативну ситуацію, бо за наявності 100 % зайнятості населення регіону в рекреаційній сфері, витрат на рекреацію 100 % бюджету домогосподарств та великої частки доходу рекреаційних комплексів у ВВП регіону говоритимуть про дисбаланс регіонального розвитку. Негативним виявиться і низький індекс, що можливо в ситуації, коли рекреаційні комплекси працюють стабільно, але зміни, що відбуваються в інших галузях регіону опосередковано впливають на їх діяльність. Наприклад, при подорожчанні продуктів першої необхідності чи то житлово-комунальних послуг населення регіону витратить кошти саме на придбання продуктів першої необхідності, таким чином опосередковано впливаючи на рекреаційну сферу. Грошові доходи витрачаються на покриття зміни ціни замість того, щоб бути витраченими на рекреаційну діяльність. Таким чином, необхідно провести розмежування, яке дозволяє оцінити вагомість величини S_λ в рамках конкретного регіону.

Таким чином, можна зробити висновок, що рекреаційні комплекси, виступаючи господарськими утвореннями, організовують свою діяльність з метою отримання прибутку, тому логічно впливає, що основні показники їх

діяльності і щільно пов'язані із загальним економічним станом регіону. Відповідно до завдань гармонійного розвитку рекреаційних комплексів необхідно поєднувати державне регулювання, що базується на законах ринкових відносин. Саме така взаємодія є важливою засадою стабілізації діяльності рекреаційних комплексів регіону. Комплексний підхід до прийняття державних управлінських рішень на основі синтезу знань різних наук є необхідним у державному управлінні рекреаційними комплексами.

Вивчення пріоритетів соціально-економічного розвитку дозволяє визначити вплив рекреаційних комплексів на регіональний розвиток, зокрема ефективне їх функціонування забезпечує населення регіону робочими місцями; сприяє підвищенню рейтингу регіону, формує його позитивний імідж як місця, привабливого для проживання; сприяє стабілізації економіки регіону при кризових явищах. В цілому розвиток рекреаційних комплексів призведе до зростання рівня добробуту населення, покращення демографічної ситуації, збільшення фінансових надходжень до бюджету регіону.

Література:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 № 2850-IV.
2. Karlova O. Functioning of objects of the recreational sphere in the context of sustainable development / „International Journal of Sustainable Development" /vol. 15 - february 2014/75-79.
3. Прохорова М.С. Прогноз розвитку рекреаційних комплексів регіону в умовах активізації економіки // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: ХПІ», 2010. – № 5. – 208 с. – С. 108–112.
4. Прохорова М.С. Просторове моделювання розміщення рекреаційних комплексів регіону // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник

наукових праць. – Випуск 263 В 10 т. Е 3. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – 296 с. – С. 637–642.

5. Цьохла С.Ю. Трансформація рекреаційної діяльності та розвиток регіональних ринків курортно-рекреаційних послуг (методологія, аналіз і шляхи вдосконалення): Монографія. – Сімферополь: Таврія, 2008. – 352 с.

6. [Leisure and recreation management / George Torkildsen.](#) – 580 p. –2005.

7. Quinn, Tom. 2002. Public lands and private recreation enterprise: policy issues from a historical perspective. Gen. Tech. Rep. PNW–GTR–556. Portland, OR: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Pacific Northwest Research Station.– 2002. – 31 p.